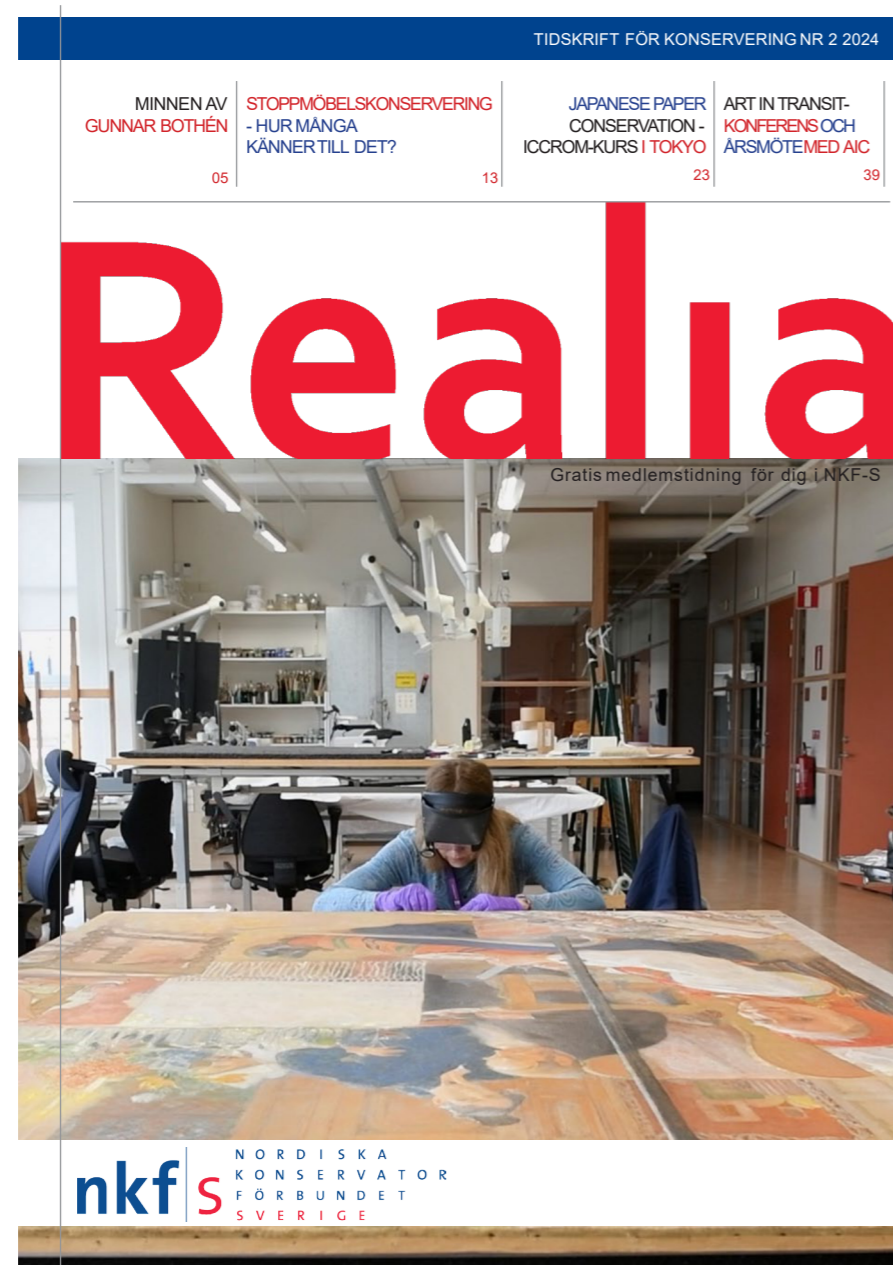

Kiruna 2025-02-26

Denna rapport är publicerad i [Realia Tidskrift för konservering nr 2 2024](#). Tack till redaktörerna Ann-Marie Mild och Lisa Nilsen för korrigerad av texten. Tack även till Angela Caira för layout.

Lisa Swedberg
lisa.swedberg@sfmv.se

PÅ UPPDRAG I UTAH – ART IN TRANSIT-KONFERENS OCH ÅRSMÖTE MED AIC

På symposiet Art in Transit 2.0 som hölls inom ramen för årsmötet för American Institute for Conservation (AIC) i Salt Lake City, höll Lisa Swedberg och Cecilia Isaksson från Kungliga biblioteket en presentation om olika nivåer för hållbara transporter inom NKF-Sarbetsgrupp för transporter. Lisa blev även inbjuden att delta i ett panelsamtal om transportlogistik vid AIC-konferensen. Här berättar Lisa om intensiva och intressanta dagar i Utah.

Lisa och Cecilia föredrar på Art in Transit för NKF-Sarbetsgrupp för transporter. Foto: Adriana Benavides.

Towards Art in Transit 2.0 symposium – lite bakgrund

Art in Transit är namnet på två publiceringar som utkom 1991 av Marian Mecklenburg (Art in Transit: Studies in the art of paintings¹ och Art in Transit: Handbook for Packaging and Transport of paintings²). 2022 gjordes en internationell studie kring vibrationer som heter Vibratory Impact of Music/Transport on Museum Collections³. I studien framkom att kunskapen kring vibrationer och dess påverkan på samlingar varierade hos olika museer.

Studien om vibrationer och ökade krav på minskad klimatpåverkan, i kombination med ett behov av att bredda begreppet Art in Transit att innefatta mer än bara målningar (vilket var fokus i Mecklenburgs publikationer) var anledningen till att symposiet Towards Art in Transit 2.0 arrangerades.⁴

Avstamp för denna konferens togs i att samlingar ska transporteras. Inte bara för att möta en publik, utan också för konserveringsåtgärder, repatriering eller magasinering. Nedan följer kortfattat ett urval av intryck.

¹ <https://repository.si.edu/handle/10088/8128>

² <https://repository.si.edu/handle/10088/8127>

³ <https://online.flippingbook.com/view/1044278564/>

⁴ Läs mer på http://www.nkf-s.se/uploads/5/1/7/3/51739425/2024_aic_transit_symp_schedule_20240522.pdf

Vibrationer, plast och dubbla lådor

Avseende vibrationer noterades två polariserade läger. Den ena sidan (ingenjörer?) menade att konserveringsåtgärder återställer föremål. Den andra sidan (konservatorer?) menade att konserveringsåtgärder inte återställer föremål. En aspekt som lyftes fram var att alla föremål har en viss mängd vibrationer i sina "liv", varför frågan är hur vi använder dem. Med andra ord, när en skadaväl upptäcks är det ofta en konsekvens av flera tidigare skador som inte syns.

Bland nyheter noterades att en föredragshållare ansåg att funktionen av skumplast i packning behövde bytas ut, då den ansågssluta fungera, efter tre transporter. Detta är inget jag känner igen från diskussioner i Sverige.

Getty Conservation Institute fraktar ofta i två lådor, en yttre och en inre. Den yttre återanvänds i regel, medan den inre byggs specifikt för varje föremål. Gettys mätningar visade att det kunde vara högakrafter (vibrationer/stötar) i den yttre lådan, vilka i regel inte når den inre lådan. Detta tack vare stötdämpningen, som kan räknas ut med hjälp av föremålets vikt och storlek. För att underlätta beräkning hänvisades till en sida som heter PadCad⁵ av Canadian Conservation Institute (CCI).

På temat minskad plastanvändning och därigenom minska mängden plast i packning, och därigenom minska klimatpåverkan, hölls ett föredrag om tester med andra material än plast. Repfungerade relativt bra. Bland slutsatser noterades ett påstående att man kunde reducera plasten i packningen med 75–80 procent genom att använda den i mindre mängd på vissa ställen genom stötdämpning. Vidare konstaterades att den största miljöpåverkan ofta var träet i transportlådan, varför material som kartong planerades att undersökas.

I panelsamtalen lyftes behov av samverkan mellan discipliner fram. Exempelvis genom att inkludera andra än konservatorer. Engelskans Registrars, Art Handlers och Packers nämndes, samt transportfirmor. I panelsamtalen lyftes behov av samverkan mellan discipliner, till exempel genom att inkludera fler som arbetar med samlingsförvaltning som till exempel registratorer, konstspeditörer, packmästare med flera. Det uttrycktes önskemål om att kroka arm med Preparation, Art Handling, Collections Care Information Network (PACCIN⁶).

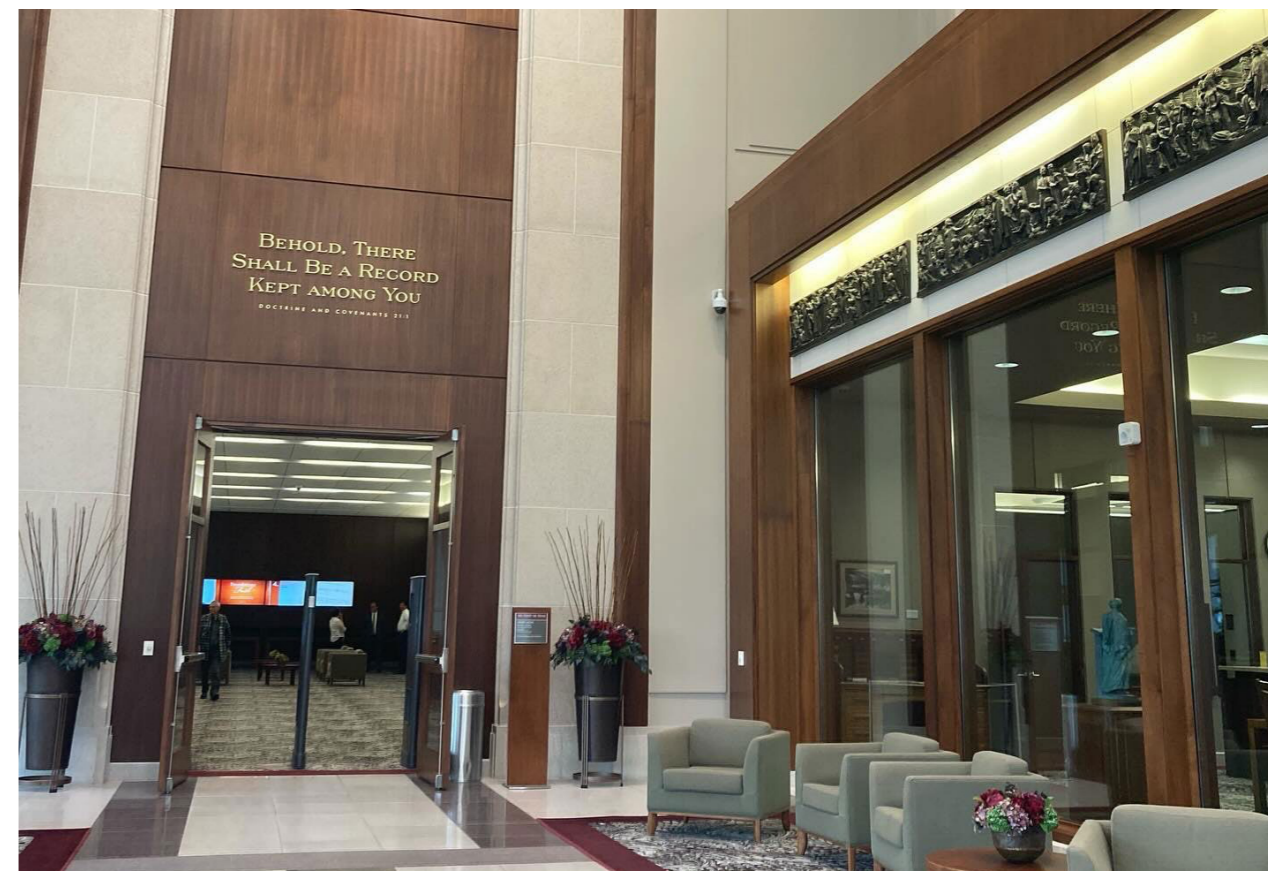
Risker och riskbedömning

I diskussionen var panelen enig om att man bör utgå från föremålet och inte alla skador på alla föremål, samt att krav på 0 procent risk inte är rimligt. Som ett led i detta framfördes tankar om att flytta riskbedömningar till en institutionell policy/beslut/riktlinje om varför samlingar ska transporteras. Bakgrunden är att konservatorer alltför ofta fokuserar på skaderisker, med konsekvensen att föremålet inte tillgängliggörs. Tanken var att om det finns en uttalad önskan på institutionell nivå, om exempelvis att bedriva in- och utlån, skulle det bli lättare för konservatorer att luta sig mot det när de gör riskbedömningar. I linje med detta framfördes också en fråga om huruvida tillgängligheten verkligen ökar om man skickar lån mellan stora, ofta samma, museer. Resonemanget landade i att vi kanske behöver visa föremål på nya platser (kanske köpcentrum) för att nå en bredare publik.

Avseenderisker i transporter redovisade ett försäkringsbolag statistik som, i överensstämmelse med statistik från CCI⁷, påvisar att det är i hanteringsfasen som över hälften av alla transportskador uppstår (transporter kan indelas i transportfaser och hanteringsfaser). Risken för stöld och vattenskador är låg enligt statistiken.

Genom en föreläsning om dataloggrar i transporter, så kallade virtuella kurirer, fick vi kännedom om att det inte är alla dataloggrar som är godkända på alla flygbolag eftersom flygbolag ofta samarbetar med vissamärken. Genom att skicka en datalogger/virtuell kurir, kan man minska fysisk transport av människor och därigenom minska klimatpåverkan. Även ett föredrag om bookend courier, kurir som finns på destinationen, hölls. Ett initiativ för en hemsida där personer kunde registrera sig presenterades. En utmaning var att det var svårt att veta om personen hade erforderlig kompetens eller inte. Kanske som en konsekvens av detta, spekulerade föredragshållaren, var det faktum att konservatorer hellre anlätades än andra yrkeskategorier. En fråga som uppstod var huruvida en sådana sida skulle/kunde sköta sig själv eller om det skulle finnas en kvalitetsgaranti för dem som registrerade sig. En följdfråga var då vad som innefattas i kvalitet. I diskussioner på plats lutade det åt beslut om att en sådana sida kanske skulle sköta sig själv men att museerna (beställarna) kanske kunde ge betyg till dem som registrerade sig.

Ett föredrag av en transportfirma i Kanada konstaterade att transportföretag i Europa ofta samarbetar genom att till exempel nyttja varandras depåer, vilket inte är

Studiebesök på Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints (mormonernas) kyrkobilbiotek. Foto: Lisa Swedberg.

vanligt i Nordamerika. Som konsekvens av detta finns det speciella bilar som har särskild isolering och värmeaggregat (med backup) som kan hålla temperaturen gynnsam för museiföremål (ofta 12–25 °C) i utomhustemperaturer som var -20 °C under flera dagar. Eftersom vi i transportgruppen hittills inte sett denna typ av bil i Sverige inom konsttransport rekommenderar vi att transporter sker när utomhustemperaturen är så nära 12–25 °C som möjligt, särskilt vid långa transporter.

För att minska mängden transporter generellt, och på så vis minska miljöpåverkan, rådde konsensusen att vi behöver saktana tempot och tillåta längre ledtider (tiden gods kan vänta på en depå för att transportfirman ska få ihop en full bil att köra), längre utställningar (att inte ha för täta utställningar som medför massatransporter), samt att ha längre utlån och kanske pass på att låna ut till fler institutioner i närheten (det vill säga inte skicka sammaföremål tur och retur över Atlanten vartannat år).

Sjöfrakt lyftes som ett alternativ som behöver utredas. Främst eftersom tull idag inte är anpassad för kulturhistoriska föremål. Exempelvis finns regler som idag säger att man ska betala tull på föremåls värde i hamnen.

Dagen avrundades med en ambition om att blicka framåt, Towards Art in Transit 3.0, som ett förprogram till befintliga konserveringskonferenser. Kanske i anslutning till nästa PACCIN-konferens⁸ och/eller ICOM-CC i Oslo 2026⁹. Undertecknad deltar i en internationell arbetsgrupp för att möjliggöra det. De som vill höra mig och Cecilia prata om Art in Transit och AIC kan gärna lyssna på Konserveringspodden, säsong fyra avsnitt 7¹⁰.

Studiebesök på mormonernas bibliotek

AIC:s årsmöte inleddes med ett studiebesök på Church of Jesus Christ Latter Day-Saints (mormonernas) kyrkobilbiotek som arbetar med digitalisering. (Se bild 3). De har fyra konservatorer i ett samlingsförvaltningsteam på elva personer. Av svenskt intresse är att de digitiserat svensk kyrkoarkiv hos Riksarkivet på 1900-talet. Vi fick bland annat lyssna på en ljudinspelning av en predikan från 1897. Där fanns 68 anställda som digitiserar 4,7 miljarder bilder, vilket uppskattades motsvara ungefär 14,8 petabyte data per år.

⁵ <https://app.pch.gc.ca/application/padcad/index.app?lang=en>

⁶ <https://www.paccin.org/content.php>

⁷ Seavsnitt om "losses in transit" s. 3 i https://publications.gc.ca/collections/collection_2020/pch/CH57-3-1-34-2020-eng.pdf

⁸ <https://www.paccin.org/content.php>

⁹ <https://www.icom-cc.org/en/conferences/triennial-conferences/21st-icom-cc-triennial-conference-in-oslo-2026>

¹⁰ <https://podcasts.apple.com/se/podcast/kulturav-i-r%C3%B6relse-rapport-fr%C3%A5n-art-in-transit/id1439416472?i=1000663640851>

AIC:sårsmöte

Temat för AIC:s årsmöte var "Expect the Unexpected: Embracing and Managing Change, Uncertainty, and Surprise", vilket stämmer bra överens med min upplevelse av både konferensen och landet USA som jag besökte för allra första gången. Jag har nog aldrig känt mig så svensk och europeisk. Tips kom från en annan europé om att inte följa med så mycket på sessionerna, utan fokusera på det sociala. Sessionerna kan man se i efterhand, menade hon. Det var ett bra tips. Första dagen sprang vi på Bill Wei i foajén, forskare om vibrationer i transporter och IIC Fellow, och bestämde oss för att äta middag tillsammans. Andra dagen åt vi middag med våra panel-kollegor i syfte att förbereda panelsamtalet. Det som i Sverige, tror jag, hade varit ett möte i ett konferensrum skedde här med en tapasbricka på bordet och färgglada drinkar. Det var jättevilt. Vi spontant bestämde oss att hoppa dag 2 (vi kunde ju som sagt sesessionerna i efterhand) och följde med två nyfunna vänner från panelsamtalet på en fyra timmars bilfärd tur och retur ut i öknen och tittade på Spiral Getty, ett landkonstverk av Robert Smithson från 1970.

Mitt intryck av AIC är att det var väldigt socialt, välorganiserat och inkluderande. På morgonen fanns exempelvis yoga- och zumbapass som man kunde delta i. De hade också sammanställt listor på restauranger som var HBTQI-vänliga, eller hade kvinnliga ägare. Det fanns också chattgrupper där man kunde bestämma och äta middag tillsammans om man inte kände varandra. Det var mycket fokus på det sociala. Avseende presentationer och ämnen var det indelat i olika spår som löpte parallellt. Störst intryck på mig gjorde sittningen som handlade om hur nyexaminerade och studenter ska välkomnas in i arbetslivet. Till skillnad från IIC, som har en egen konferens för studenter, hade de en egen förmiddag för en fullsatt publik där etablerade konservatorer deltog med råd och stöd. En viktig aspekt verkar också ha varit för den nyexaminerade och studenterna att få berätta hur det är. Det blev en viktig påminnelse om de åtta år det tog för mig innan jag fick min första fasta anställning. Det kan vara otroligt tufft i början och det är viktigt att hjälpa studenter och nyexaminerade.

Till sist...

Slutligen vill jag tacka syskonen Bothéns stiftelse för beviljat bidrag som täckte hela resan, samt Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna för att jag kunde delta på arbetstid. Ett stort tack också till Cecilia Isaksson, Kungliga biblioteket, för fantastiskt resesällskap och samarbete. Jag önskar också tacka Konserveringspodden och Riksantikvarieämbetet som lät mig och Cecilia återrapportera inom ramen för Samlingsforum Samtal¹¹. Vid beslut om att resaså långt, med den miljöpåverkan det innebär, känns det extra viktigt att sprida den kunskap som inhämtades. Den som önskar ha föredraget om hållbara nivåer för transporter i sin organisation, eller för NKF-Smedlemmar, får gärna höra av sig till mig (som kontaktperson för arbetsgruppen).

Den som vill veta mer om presentationen vi höll, och transportgruppens arbete, kan läsa mer på <http://www.nkf-s.se/transporter.html>.

Lisa Swedberg
lisa.swedberg@sfmv.se

¹¹ <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/vara-andra-seminarier-och-konferenser/samlingsforum/samlingsforum-samtal/>

Besök på konstverket Spiral Jetty med nyfunna vänner. Foto: Cecilia Isaksson.

Fullsatt publik på en förmiddag som handlade om att underlätta övergången från att gå från nyexaminerad till etablerad i yrket. Foto: Lisa Swedberg.